

งานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

Bun Salaka Pat Festival and Partipant Politicul Culiture of People of Tak Fa
Community, Tak Fa District, Nakhubn Sawan Province

พระมหาจักรกฤษณ์ ฐิตสุธี (เขาสอมบุญ)¹ ภูโนท สลัดทุท² และพระราชารัตนเวที³
Phramaha Jakkrit Tithasudhi (Khamsoombun), Phunoth Saladtuk and
PhraRatrajitanavethee

Received: September 04, 2022

Revised: October 08, 2022

Accepted: October 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของงานประเพณีบุญสลากภัต 2) วิเคราะห์งานประเพณีงานบุญสลากภัตในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์บูรณาการตามหลักพุทธธรรม ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้แทนคณะกรรมการวัด ผู้แทนองค์กรภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและประชาชนชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทของงานประเพณีบุญสลากภัต พบว่า เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนทนาหรือประชุม การเข้าร่วมทำกิจกรรมของประเพณีงานบุญสลากภัต และสืบสานประเพณีสลากภัต 2) การวิเคราะห์งานประเพณีงานบุญสลากภัตอำเภอตากฟ้ากับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม พบว่า เป็นการแสดงออกซึ่งกิจกรรมความร่วมมือของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: marksaka1234@gmail.com, Tel. 0969861647

ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรภาคี เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการเสนอปรับปรุงพัฒนา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) แนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิธรรมมีบทบาทสำคัญและเป็นพื้นฐานในกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นแก้ไขปัญหา การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ที่จะพัฒนางานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า การเคารพนับถือปราชญ์หรือผู้นำในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและความพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สลากภัต, วัฒนธรรมทางการเมือง, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the context of Bun Salakapat festival; 2) to analyze Bun Salakapat festival in the dimension of participatory political culture; and 3) to propose guidelines for developing Bun Salakapat festival and participatory political culture of Tak Fa people in Tak Fa District, Nakhon Sawan province by integrating according to Buddhadhamma. It was a qualitative research by interviewing 25 key informants, consisting of representatives of the temple committee, representatives of government organizations, local leaders, religious leaders and community scholars. The research tool was a semi-structured interview. Content analysis and interpretation were used. The results of the research revealed that 1) the context of Bun Salakapat festival was an activity that people were involved in, such as the participation of the people, conversation or meeting, participation in the activities of the Bun Salakapat festival and continuation of Bun Salakapat festival; 2) an analysis of Bun Salakapat festival of Tak Fa District and participatory political culture with participation found that it was an expression of cooperative activities of individuals in society. These activities formed relationships among members of society and the relationship between members and partner

organizations in order to enable people to participate in the review process for improvement proposals. It was considered an important factor that will result in political participation; and 3) guidelines for the development of Bun Salakapat festival and participatory political culture by integrating according to Buddhadhamma, it was found that participation according to Aparihaniyadhamma played an important role and was the basis in the participation process, such as participation in consultation meetings, having unity in solving problems, adherence to the principles and ideology to develop Bun Salakapat festival of Wat Tak Fa, respecting for sages or leaders in the country, jointly preserving good political culture and the maintenance of happiness and sufficiency to remain sustainable.

Keywords: Salakapat, Political Culture, Participation

บทนำ

ประเพณีการทำบุญสลากภัต หรือบุญวันวิสาขบูชา บุญประเพณีปฏิบัติที่พุทธศาสนิกชนชาวตากฟ้าได้อิทธิปฏิบัติมาในทุก ๆ วัด ตั้งแต่ในอดีตหลายสิบปี มาแล้ว คือ “บุญสลากภัต” ประเพณีการทำบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์มีการสืบสานประเพณีอันดีงามในเรื่องของการทำบุญสลากภัต เป็นที่แรก ๆ ในจังหวัดที่มีการรักษาประเพณีการทำบุญสลากภัตตามแนวทางที่ปรากฏในพระพุทธานุชา อื่นทั้งยังมีการวางรูปแบบของการทำบุญสลากภัตให้มีความโดดเด่นจนเป็นที่รู้จักของพุทธศาสนิกชนทั่วไปในสังคมของประเทศไทย โดยมีเจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวงองค์ปัจจุบัน เป็นผู้ริเริ่มสนับสนุนและส่งเสริมให้มีประเพณีบุญสลากภัตเป็นประจำทุกปีมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งมีสภาวัฒนธรรมอำเภอตากฟ้าเป็นผู้ประสานงาน และได้รับความร่วมมือจากชาวตากฟ้าทุกคน กิจกรรมในงานประเพณีบุญสลากภัตของวัดตากฟ้า พระอารามหลวง มีการจัดการต่าง ๆ ในส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนเริ่มงานดำเนินงาน และเสร็จสิ้นการจัดงานอย่างเป็นระบบอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ เป็นกระบวนการการจัดทำแบบลงตัวเพื่ออำนวยความสะดวก และภาครัฐก็มีส่วนในการจัดการในหน้าที่ต่าง ๆ ของงาน ซึ่งให้สอดคล้องในหน้าที่ต่าง ๆ ที่ทางประเพณีสลากภัตเพราะมิใช่ประเพณีใหญ่โตแบบตรุษหรือสารทเพื่อถวายสำหรับอาหารแก่สงฆ์ และทำให้มีความสุขงามวิจิตรสวยงามใสในคู่หาบ การถวาย

แบบไม่เจาะจงโดยการจับสลากเพื่อให้สังคมมีการรับแบบที่ไม่มีการเลือกได้แต่เป็นการจับเพื่อให้ได้ว่าจะได้สำรับไหน (พระครูนิเวศน์คุณากร (จาร์ส พัดเงิน), 2553)

วัฒนธรรมทางการเมือง พฤติกรรมการเมืองของระบบการเมืองเกิดขึ้นเนื่องจากวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการเมืองอันเป็นรากฐานของสังคมเหล่านั้น และวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมหรือวัฒนธรรมของชาติ ฉะนั้นก่อนที่จะศึกษาทำความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองควรที่จะได้ศึกษาถึงวัฒนธรรมทางสังคมเสียก่อน ซึ่งมีนักปราชญ์หลายท่านได้อธิบายไว้ดังนี้ ความมีวัฒนธรรมของมนุษย์เป็นลักษณะหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ และคำว่าวัฒนธรรมก็มักจะเข้าใจกันผิด ๆ ว่า คือสิ่งที่ดีงามที่เป็นแบบแผนในสังคม ซึ่งที่จริงแล้วทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา “วัฒนธรรม” นั้นหมายถึง “วิถีชีวิต” ของกลุ่มคน ซึ่งแบบแผนรวมทั้งหมดของชีวิตนี้มักจะเป็นแบบแผนคล้าย ๆ กัน และแบบแผนชีวิตเหล่านี้ เป็นแบบแผนที่มีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยอาศัยภาษาหรือการเลียนแบบพระยาอนูมานราชธนะ อธิบายว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมคือสิ่งอันเป็นผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรม คือ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ และกิริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ และระเบียบประเพณี เป็นต้น (นิภาพรรณ พิพัฒน์, 2549)

วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ที่ได้สร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง (วัฒนธรรมทางการเมือง) ในการควบคุมและวิธีใช้ประโยชน์จากธรรมชาติจากคำอธิบายความหมายของวัฒนธรรมของนักปราชญ์ทั้งหลายดังกล่าวมานั้น ทำให้ทราบถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางสังคม ส่วนวัฒนธรรมทางการเมือง จากที่กล่าวมาคือส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมนั้น หมายความว่าวัฒนธรรมทางสังคมมีอิทธิพลก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้น (พระพงษ์ศักดิ์ ฐิตเวที (อ่อนอุทัย), 2555) ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองเกิดขึ้นจากทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อในทางการเมืองการปกครองที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ และการถ่ายทอดมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ส่วนการมีส่วนร่วมเป็นการกระทำของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยมุ่งหวังให้การกระทำนั้นส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้ใช้อำนาจทางการเมือง หรือต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทิศทางที่ตนต้องการ ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมี

ประสิทธิภาพต้องอาศัยปัจจัย สำคัญ 2 ประการ คือ 1) การรู้จักความต้องการของตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้ และการสะสมประสบการณ์ทางการเมือง และ 2) การมีอำนาจที่จะเข้าไปผลักดันให้ผลลัพธ์ทางการเมืองตรงตามความต้องการของตน (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

จะเห็นได้ว่าการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะต้องอาศัยทรัพยากรได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และกำลังกาย ดังนั้น การให้ความรู้หรือการศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องการเมือง จึงมีความสำคัญต่อการสร้าง และพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน สังคมการเมืองนั้น จะต้องให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองไปถึงมือประชาชนอย่างทั่วถึง และเสรี อาจกล่าวได้ว่าระดับของการมีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมแปรผันตามระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชน (พนทิพย์ ไกรนรา, 2559)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้สนใจที่จะศึกษา “งานประเพณีบุญสลากภัต วัดตากฟ้า พระอารามหลวงกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอดากฟ้า จังหวัด นครสวรรค์” เพื่อหาแนวทางให้มีการพัฒนาและสืบทอดประเพณีของชาวอำเภอดากฟ้า จังหวัด นครสวรรค์ และหน่วยงานต่าง ๆ มีความพร้อมในการดำเนินงานขึ้นไปอีกเพื่อให้ลูกหลานได้รู้ได้รับ วัฒนธรรมประเพณีงานบุญสลากภัตว่ามีขั้นตอนอย่างไรในการจัดงาน และพัฒนาให้แบบอย่าง ประเพณีงานบุญสลากภัตให้องค์กร หน่วยงาน และประชาชนในเขตต่าง ๆ ศึกษา นอกจากนี้จะเป็น งานของชาวอำเภอดากฟ้าแล้วผู้วิจัยมีความต้องการให้แต่ละอำเภอมมีส่วนร่วมในการจัดงานเพื่อ เดินหน้าไปในทางที่ดีขึ้น และพัฒนาต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของงานประเพณีบุญสลากภัตกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์งานประเพณีงานบุญสลากภัตอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ในมิติ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมือง แบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบคุณภาพภาคสนาม เพราะต้องการให้ได้ผลการวิจัยและ ข้อมูลเชิงลึกที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ ขั้นตอนการ ดำเนินการวิจัย และรูปแบบการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร ทำการทบทวนจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและหาองค์ประกอบในการทำงานประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยเหตุนี้การคัดเลือกเอกสารเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ ดังนั้นต้องมีเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้แทนคณะกรรมการวัด ผู้แทนองค์กรภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและปราชญ์ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ สามารถหาความตรงตามเนื้อหา rays ข้อ (Evi) และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Sevi) ซึ่งค่าความตรงตามเนื้อหา rays ข้อ มีค่า 1 และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ มีค่า 1 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความตรงตามเนื้อหา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทของงานประเพณีบุญสลากภัตกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1.1 บริบทแบบแผนโครงการจัดงานบุญประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นเป็นการจัดรูปแบบที่เนื่องกันเป็นระบบระเบียบโดยมีภาครัฐประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ควบคุมและจัดการอย่างเป็นระบบระเบียบโดยมีการนำหรือแกนกลางของงาน คือ เจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวง และนำโดยนายอำเภอและหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการและบริหารภายในงาน

1.2 ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน มีการจัดระบบระเบียบคือการที่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของงานประเพณีสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง โดยมีการฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนโดยเปิดรับความคิดเห็นผ่านหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ และนำความคิดเห็นของประชาชนนั้นมาหารือในที่ประชุมเพื่อให้งานประเพณีบุญสลากภัตของชาวอำเภอดากฟ้า ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าผลที่ออกมาภายในงานนั้นดีหรือเป็นเช่นไรโดยการให้

ประชาชนได้รู้ได้ลองเพื่อเป็นการพัฒนาประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง ได้สัมผัสภายในงานหรือมีการผิดพลาดประการใดก็จะมาแก้ไขและปรับปรุงต่อไป

2. งานประเพณีงานบุญสลากภัตอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม พบว่า

2.1 ระดับการให้ข้อมูลนั้นการให้ข้อมูลในพื้นที่ชุมชนหรือที่ประชาชนได้มีการได้รับข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความเข้าใจง่าย และให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ก็ได้มีการให้ข้อมูลหรือลงพื้นที่สำรวจโดยการพบปะประชาชนหรือให้ประชาชนหรือเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นต่อประเพณีงานบุญสลากภัตโดยการให้ภาครัฐหรือองค์กรต่าง ๆ ลงพื้นที่โดยการพบปะกับประชาชนโดยตรงและถามว่าภายในงานเป็นเช่นไรและความเชื่อถือว่าประชาชนมีความรักประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้า และเคารพในการรักษาขนบประเพณีธรรมเนียมประเพณีงานบุญสลากภัตเนื่องจากเป็นงานบุญใหญ่และเป็นการถวายสำหรับอาหารแด่พระภิกษุสามเณรโดยที่ไม่เจาะจง

2.2 ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรกกล่าวคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องงานประเพณีงานบุญสลากภัตจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของงานประเพณีงานบุญสลากภัตอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มงานประเพณีงานบุญสลากภัตต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประเพณีงานบุญสลากภัตนั้น ๆ เป็นต้น

2.3 ระดับการปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกัน คือ การปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกันนั้นในการจัดงานประชุมหรือก่อนที่จะเตรียมงานประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นมีการประชุมหารือและร่วมกันวางแผนโดยมีเจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวง เป็นตัวแทนฝ่ายศาสนา และมีนายอำเภอท้องถิ่น เอกชน และประชาชนให้การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมหารือวางแผนที่จะพัฒนาประเพณีงานบุญสลากภัตให้ยิ่งใหญ่และยั่งยืนสืบต่อไป

2.4 ระดับการร่วมปฏิบัติและระดับการควบคุมโดยประชาชนของชาวอำเภอตากฟ้านั้นเป็นไปโดยน้ำหนึ่งอันเดียวกัน เพราะประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นเป็นการร่วมแรงร่วมใจของชาวอำเภอตากฟ้า โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันเองโดยให้ออกมาจากใจโดยไม่หวังประโยชน์หรือแอบแฝง แต่เป็นการร่วมแรงร่วมใจของชาวอำเภอตากฟ้าและการควบคุมโดยประชาชนทุกคนในอำเภอตากฟ้าไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ เอกชน รัฐวิสาหกิจ และประชาชนเป็นเจ้าของงานประเพณีงานบุญสลากภัต

3. การพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การพัฒนาโดยมีสื่อออนไลน์ แหล่งข้อมูลที่สามารถหา

ได้ง่าย เพื่อให้คนที่มีความสนใจและนำไปเป็นแบบอย่างในชุมชนของตนเอง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้นและยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของชาวพุทธ มีงานบุญสลากภัตตามหลักอปริหานิยธรรม โดยการวางแผนเข้าประชุมหารือเสนอนโยบายที่ไม่ขัดต่อหลักเก่า ปกป้องและสืบสานประเพณีงานบุญและให้เยาวชนประชาชนแสดงความคิดเห็นแก่คณะกรรมการและให้คณะกรรมการนำเรื่องขึ้นเสนอต่อที่ประชุมตามวาระในการดำเนินงาน ซึ่งการที่จะพัฒนางานบุญสลากภัตให้สืบต่อไปหรือในส่วนต่าง ๆ นั้นควรมีการให้ประชาชนมีแหล่งความรู้ที่เข้าถึงและไม่ยุ่งยากจนเกินไป เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทแบบแผนโครงการจัดงานบุญประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นเป็นการจัดรูปแบบที่เนื่องกันเป็นระบบระเบียบโดยมีภาครัฐประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ควบคุมและจัดการอย่างเป็นระบบระเบียบโดยมีการนำหรือแกนกลางของงานคือ เจ้าอาวาสวัดตากฟ้า พระอารามหลวง และนำโดยนายอำเภอและหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการและบริหารภายในงาน ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน มีการจัดระบบระเบียบคือการที่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของงานประเพณีสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง โดยมีการฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนโดยเปิดรับความคิดเห็นผ่านหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ และนำความคิดเห็นของประชาชนนั้นมาหารือในที่ประชุมเพื่อให้งานประเพณีบุญสลากภัตของชาวอำเภอตากฟ้า ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าผลที่ออกมาภายในงานนั้นดีหรือเป็นเช่นไรโดยการให้ประชาชนได้รู้ได้ลองเพื่อเป็นการพัฒนาประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง ได้สัมผัสภายในงานหรือมีการผิดพลาดประการใดก็จะมาแก้ไขและปรับปรุงต่อไป ทั้งนี้เพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเพณีสลากภัตทุกขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิเวศน์คุณากร (จรัส พัดเงิน) (2553) พบว่า ประเพณีการทำบุญสลากในพระพุทธศาสนาเถรวาท เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของพุทธศาสนิกชนต่อประเพณีบุญสลากภัต วัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ เพศ การศึกษา และอาชีพ มีความคาดหวังแตกต่างกัน โดยอาศัยตัวแปร 3 ด้าน ด้านทานมัย ด้านศีลมัย ด้านภาวนามัยเท่านั้นที่มีผลต่อความคาดหวังของพุทธศาสนิกชนต่อประเพณีบุญสลากภัต วัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

2. งานประเพณีงานบุญสลากภัตอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ระดับการให้ข้อมูลนั้นการให้ข้อมูลในพื้นที่ชุมชนหรือที่ประชาชนได้มีการได้รับข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความเข้าใจง่าย และให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ก็น่าจะมีการให้ข้อมูลหรือ

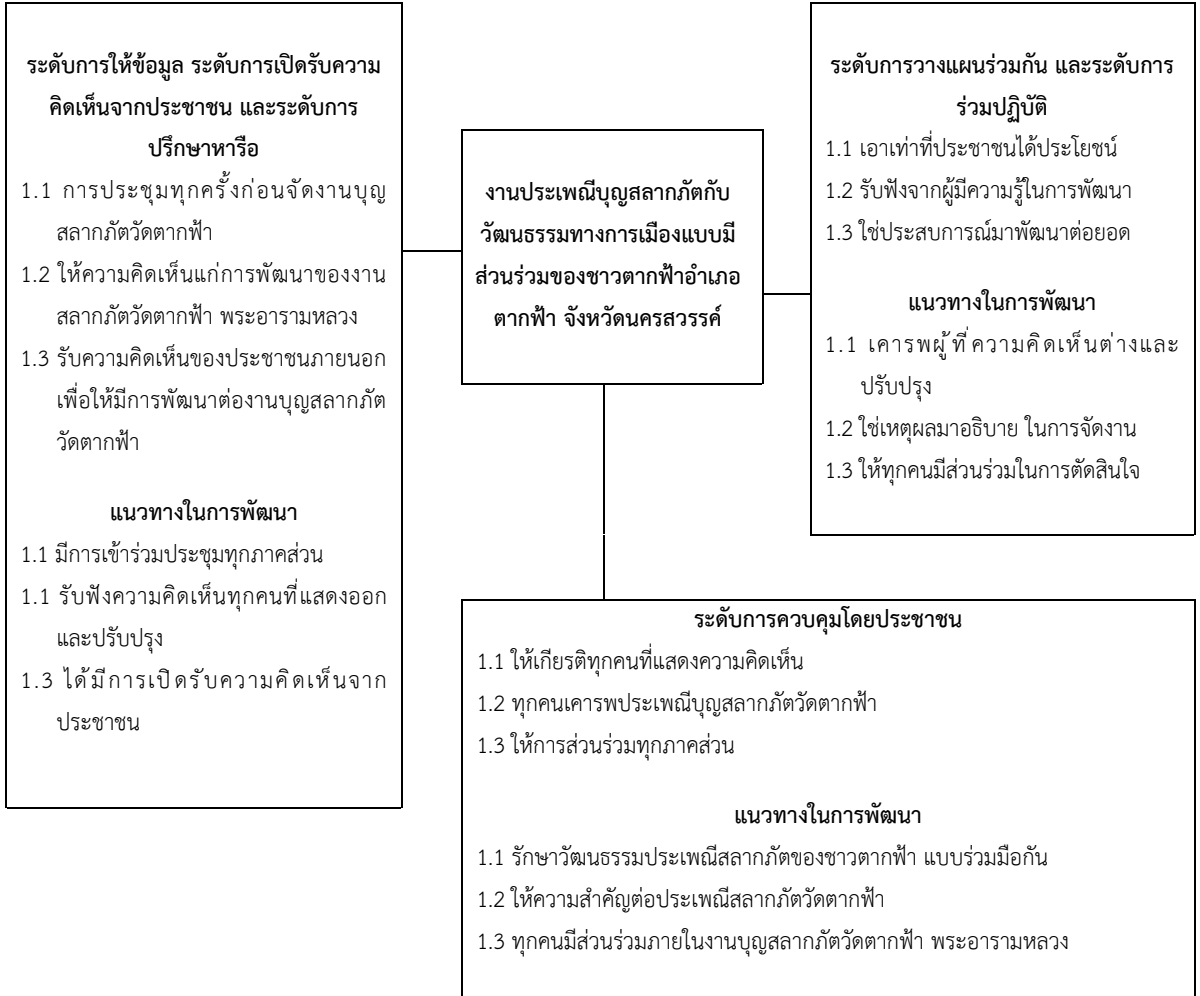
ลงพื้นที่สำรวจโดยการพบปะประชาชนหรือให้ประชาชนหรือเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นต่อ ประเพณีงานบุญสลากภัตโดยการให้ภาครัฐหรือองค์กรต่าง ๆ ลงพื้นที่ โดยการพบปะกับประชาชน โดยตรงและสอบถาม ทั้งนี้เพราะทุกระดับการมีส่วนร่วมได้เปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน กล่าวคือผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการ ประเมินข้อดีข้อเสียอย่างชัดเจนมากขึ้น มีการปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกัน คือ การ ปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกันนั้นในการจัดงานประชุมหรือก่อนที่จะเตรียมงาน ประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นมีการประชุมหารือและร่วมกันวางแผนโดยมีเจ้าอาวาสวัดตากฟ้าพระ อารามหลวงเป็นตัวแทนฝ่ายศาสนา มีนายอำเภอท้องถิ่น เอกชนและประชาชนให้การมีส่วนร่วมใน การเข้าร่วมหารือวางแผนที่จะพัฒนาประเพณีงานบุญสลากภัตให้ยิ่งใหญ่และสืบต่อไป และระดับ การร่วมปฏิบัติและการควบคุมโดยประชาชน คือ โดยการร่วมมือปฏิบัติของชาวอำเภอตากฟ้า นั้น เป็นไปโดยน้ำหนึ่งอันเดียวกัน โดยออกมาจากใจโดยไม่หวังประโยชน์หรือแอบแฝงแต่เป็นการร่วม แรงร่วมใจของชาวอำเภอตากฟ้าและการควบคุมโดยประชาชนนั้นประชาชนทุกคนในอำเภอตากฟ้า ไม่ว่าจะ เป็นข้าราชการเอกชนรัฐวิสาหกิจเป็นเจ้าของงานประเพณีงานบุญสลากภัตเนื่องจาก ประเพณีงานบุญสลากภัตนั้นเป็นของชาวอำเภอตากฟ้าและยังเป็นของอำเภอตากฟ้าอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมพิราม (2556) พบว่า อย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ผลการศึกษา ประเพณีสลากภัตของบ้านท่าชัยมีจุดเริ่มมาจากความเลื่อมใสศรัทธาใน พระพุทธศาสนา โดยการปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ประเพณีสลากภัตเป็นความเชื่อ ตั้งแต่สมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงอนุญาตไว้ เป็นชื่อเรียกวิธีถวายทานแก่พระสงฆ์วิธีหนึ่ง โดย การจับสลาก และไม่สามารถถวายแก่พระสงฆ์ทั้งหมดได้นอกจากนั้นสลากภัตยังเป็นหลักการในพระ วินัยที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้เพื่อสร้างจิตสำนึกความเท่าเทียมกันและสร้างความเป็นอันหนึ่ง เดียวกันแก่คณะสงฆ์ ข้อสำคัญในการทำบุญสลากภัตก็คือ เป็นการถวายทานแบบไม่เจาะจงตัวผู้รับ ขณะที่ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ (2551) พบว่า การเข้าร่วมงานประเพณีสลากภัตอาจกล่าวได้ ว่า จะมีคน 2 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน คือ ชาวบ้าน ทั่วไปที่นำหามาทำบุญอย่างเดียว กับชาวบ้านที่นำ หามาประกวด สำหรับชาวบ้านที่นำของมาทำบุญสามารถนำอาหารคาวหวานตามกำลังทรัพย์ของแต่ละครัวเรือนได้โดยไม่ได้มีการจำกัดชนิดของอาหาร ซึ่ง

3. แนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมี ส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การพัฒนาโดยมีสื่อออนไลน์ แหล่งข้อมูล ที่สามารถหาได้ง่าย เพื่อให้คนที่มีความสนใจและนำไปเป็นแบบอย่างในชุมชนของตนเอง เพื่อให้ ประชาชนมีความรู้มากขึ้นและยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของชาวพุทธ มีงานบุญสลากภัตตาม

หลักการบริหารนิยธรรม โดยการวางแผนเข้าประชุมหรือเสนอนโยบายที่ไม่ขัดต่อหลักเก่า ปกป้องและสืบสานประเพณีงานบุญและให้เยาวชนประชาชนแสดงความคิดเห็นแก่คณะกรรมการและให้คณะกรรมการนำเรื่องขึ้นเสนอต่อที่ประชุมตามวาระในการดำเนินงาน ซึ่งการที่จะพัฒนางานบุญสลาภภักให้สืบต่อไปหรือในส่วนต่าง ๆ นั้นควรมีการให้ประชาชนมีแหล่งความรู้ที่เข้าใจและไม่ยุ่งยากจนเกินไป เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการพัฒนางานบุญสลาภภักนั้น ต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการพัฒนาสื่อให้ทันสมัย สะดวก ง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล มีการวางแผน เพื่อที่จะให้งานบุญสลาภภักพัฒนายิ่งขึ้นสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดเกษภา ผาทองและคณะ (2562) พบว่า ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง ผลการศึกษา อันเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม โดยวัฒนธรรมทางการเมืองใดที่สังคมการเมืองต้องการก็มักถูกปลูกฝังให้เป็น ความคิด, อุดมการณ์, ความเชื่อ ฯลฯ เมื่อประเทศมีความมั่นคงก็ย่อมส่งผลดีในทุกด้าน ความมั่นคงนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วย มีลักษณะของการพัฒนาเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไป ความมั่นคงมี ความสัมพันธ์กับโครงสร้างอำนาจรัฐ ซึ่งแต่ละรัฐอาจมีความแตกต่างกัน จึงไม่อาจลอกเลียนแบบหรือรูปแบบของประเทศที่ต้องการได้ ทั้งนี้ในบริบทสังคมไทย ด้วยสภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทย มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ด้วยประการดังนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองที่ได้อธิบายในเนื้อหาของบทความจึงเป็นทางเลือกกำหนดกรอบใน การศึกษาปรับปรุงแก้ไข เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้าสืบไป สภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และสภาพทางสังคมที่แตกต่างก็มีผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมการเมือง จึงส่งผลให้ทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง และการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนแตกต่างกันในแต่ละด้าน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยของสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

งานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวตากฟ้าอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการพัฒนาการแบบมีส่วนร่วมของชาวตากฟ้า เพื่อเป็นการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ได้ข้อสรุปเชิงคุณภาพ 3 ด้าน ดังนี้

1. **ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน และระดับการปรึกษาหารือ** ทุกครั้งก่อนจัดงานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า ให้ความคิดเห็นแก่การพัฒนาของงานสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง ได้รับความคิดเห็นของประชาชนภายนอก เพื่อให้มีการพัฒนาต่องานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า แนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทาง

การเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ มีการเข้าร่วมประชุมทุกภาคส่วน รับฟังความคิดเห็นทุกคนที่แสดงออกและปรับปรุง ได้มีการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน

2. *ระดับการวางแผนร่วมกัน และระดับการร่วมปฏิบัติ* เอาเท่าที่ประชาชนได้ประโยชน์ รับฟังจากผู้มีความรู้ในการพัฒนา ใช้ประสบการณ์มาพัฒนาต่อยอด แนวทางในการพัฒนางาน ประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เคารพผู้ที่มีความคิดเห็นต่างและปรับปรุง ใช้เหตุผลมาอธิบาย ในการจัดงาน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. *ระดับการควบคุมโดยประชาชน* ให้เกียรติทุกคนที่แสดงความคิดเห็น ทุกคนเคารพ ประเพณีบุญสลากภัตวัดตากฟ้าให้การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน แนวทางในการพัฒนางานประเพณีบุญสลากภัตกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของชาวอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ รักษาวัฒนธรรมประเพณีสลากภัตของชาวตากฟ้า แบบร่วมมือกัน ให้ความสำคัญต่อประเพณีสลากภัตวัดตากฟ้า ทุกคนมีส่วนร่วมภายในงานบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมและสนับสนุน การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ และมีวิธีแก้ไขปัญหามีความรู้ความสามารถ เสียสละ เพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

2. ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในงานบุญสลากภัต เพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้ และความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับประเพณีงานบุญสลากภัตที่จะมีขึ้นในอนาคต

3. นำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนตัดสินใจหรือการเข้าร่วมในการให้ความร่วมมือของประชาชนโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม ที่จะนำไปสู่การขยายผลทางวิชาการ และการเป็นต้นแบบในการจัดการประเพณีงานบุญสลากภัตที่จะมีขึ้นในอนาคต

4. ผู้นำภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ ทุกระดับควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ว่ามีปัจจัยใดบ้าง อาทิเช่น แบบแผนภายในงานหรือ ประชาชนผู้มีความสนใจ ที่จะมีส่วนร่วมประเพณีงานบุญสลากภัตมีการพัฒนาแบบยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องงานประเพณีบุญสลากภัตแก่ประชาชน ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประเพณีบุญสลากภัตเพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้ และความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับเกี่ยวกับงานประเพณีบุญสลากภัตที่จะมีขึ้นในอนาคต
3. ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมภายในงานงานประเพณีบุญสลากภัตโดยมีประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *สื่อเพื่อชุมชน, การประมวลองค์ความรู้ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิภาพรรณ พิพัฒน์. (2549). *แนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมการเมือง: กรณีศึกษาแขวงเมืองรายจังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พนทิพย์ ไกรนรา. (2559). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการเพื่อการพัฒนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พระครูนิเวศน์คุณากร (จรัส พัดเงิน). (2553). *การศึกษาประเพณีการทำบุญสลากภัตวัดตากฟ้า พระอารามหลวง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดเกษงกา ผาทองและคณะ. (2562). *บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่ประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และไทย*. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(6), 1662-1676.
- พระพงษ์ศักดิ์ ฐิตเวที (อ่อนอุทัย). (2555). *บทบาทขององค์กรภาครัฐกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาในอำเภอเมืองปราจีนบุรีจังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ และคณะ. (2551). การบริหารจัดการวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาการบริหารจัดการประเพณีสลากภัตของหมู่บ้านหนองไทรตำบลเขาชายธง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์. (รายงานการวิจัย). กระทรวงวัฒนธรรม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภาวดี พรหมพิราม. (2556). การจัดการประเพณีสลากภัตบ้านท่าชัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.